

Referentieniveaus en doorlopende leerlijnen VO-MBO

Jan van Weerden
Hoofd Research POVO

Overzicht

- Referentieniveaus: aanleiding
- Doorlopende leerlijnen DLL
- De diagnostische toetsen
- Vooronderzoek: opzet en uitkomsten
- Voorlopig bepaling referentieniveaus
- Procedure- rapportage
- Monitor

Advies Onderwijsraad

1999 stelt Onderwijsraad voor om leerstandaarden te ontwikkelen.

Leerstandaarden zouden duidelijk moeten maken wat leerlingen bv. aan het einde van het basisonderwijs moeten weten, kunnen, welke vaardigheden ze zouden moeten hebben, willen we kunnen spreken van voldoende of minimaal niveau van beheersing.

Wat zijn referentieniveaus?

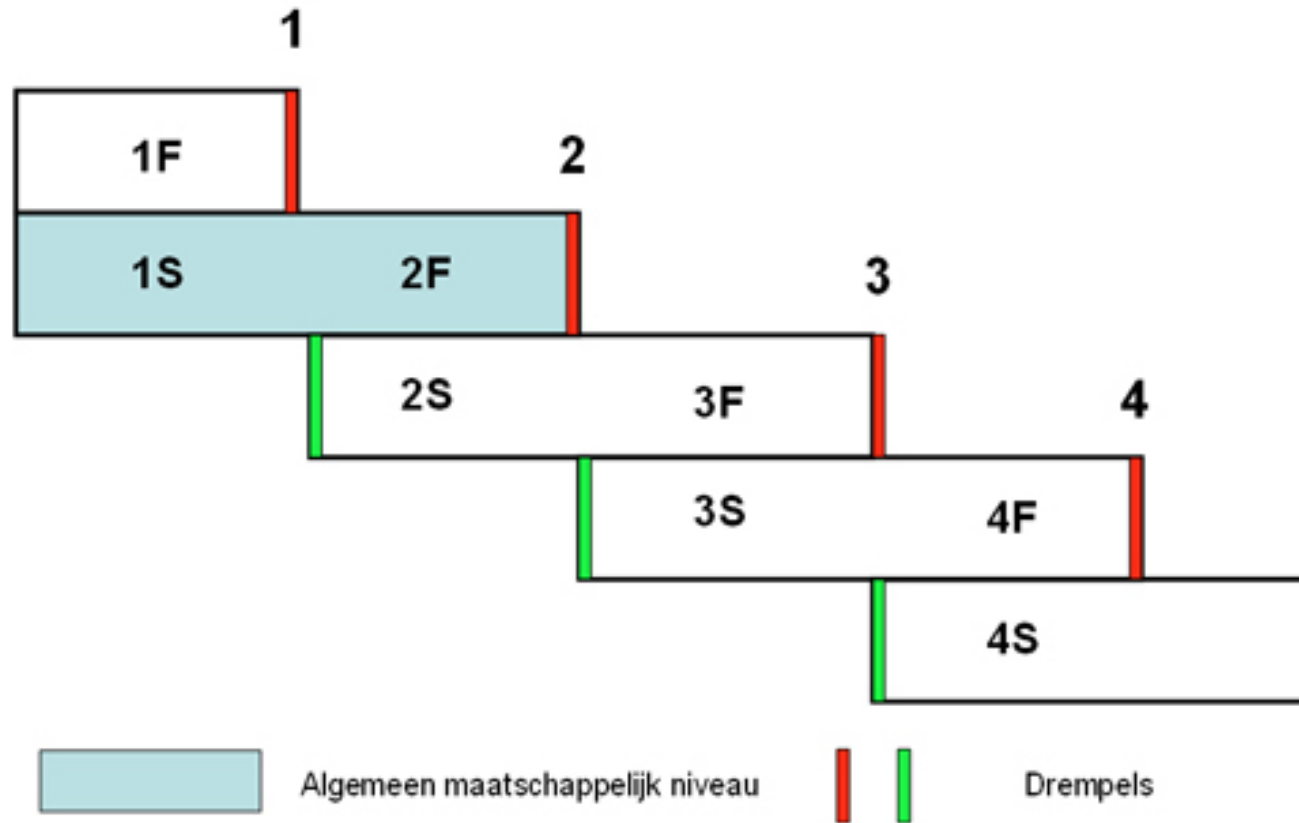
In hoofdrapport EGDLL (Meijerink):
'niveaubeschrijvingen, kernprogramma's
voor taal en rekenen'

Beschrijving van wat leerlingen voor taal en
rekenen op de diverse niveaus moeten
leren (kennen en kunnen)

Waarom referentieniveaus?

- Zorgen over niveau rekenen en taal
- Zorgen over aansluiting tussen sectoren
- Zorgen over (onduidelijkheid van) doelstellingen

- Doel:
- Duidelijkheid over te verwachten niveau bij drempelmomenten;

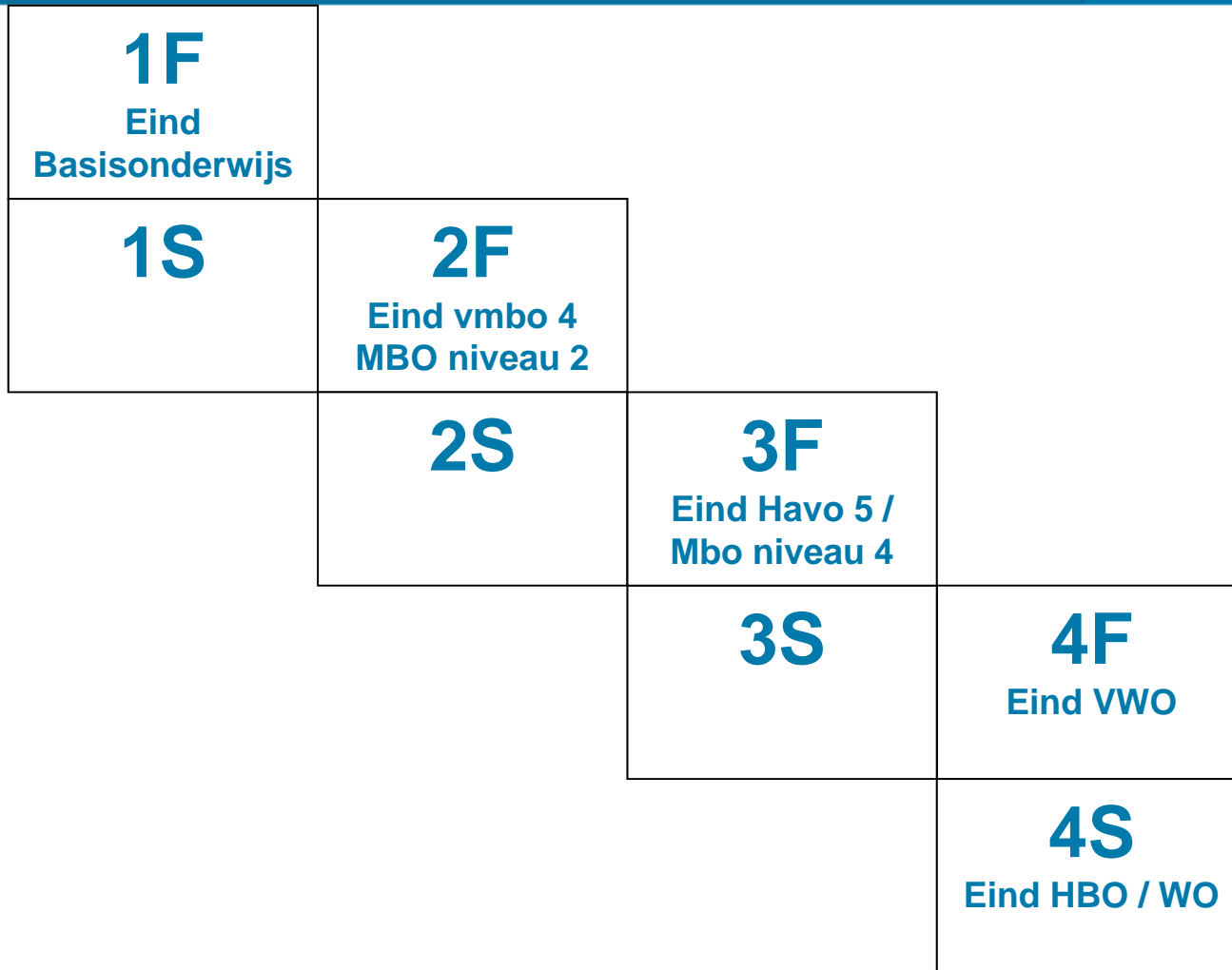
Wat zijn referentieniveaus?

Niveaus en kwaliteiten

- Vier niveaus - vier drempels
  - van po naar vo (1)
  - van vo fase 1 naar vo fase 2 / van vmbo naar mbo (2)
  - van vo en mbo naar ho (3)
  - van vo naar wo (4)
- Twee kwaliteiten
  - basis- of fundamentele kwaliteit (F)
  - streefkwaliteit (S)

Wat zijn referentieniveaus?

Wat zijn referentieniveaus?

Uit: presentatie OCW tijdens Flitsbijeenkomsten MBO, januari/februari 2009

Verankering van referentieniveaus in de onderwijssectoren

- Voor PO: 1F (geen examens)
- Voor VO: 2F en 3F (in examens)
- Voor MBO: 2F en 3F (in examens, ook centraal ontwikkelde examens)

Wat is er te verwachten?

Algemeen: 'streven naar gelijktijdige en slagvaardige invoering van de referentieniveaus in alle onderwijssectoren, waarbij de invoering uiterlijk in 2014 moet zijn gerealiseerd.'

Wat is er aangekondigd?

PO:

Verplichting BAO en SBO om objectieve en betrouwbare gegevens aan te leveren aan vervolgonderwijs over behaalde eindniveau van alle leerlingen t.o.v. referentieniveaus

VO:

Vanaf schooljaar 2013-2014 afname geijkte examens voor vmbo, havo en vwo

Rekentoets waarbij de resultaten meegewogen worden bij CE (VO).

Wat is er aangekondigd?

MBO:

Per augustus 2010: referentieniveaus geldig voor **alle in het eerste leerjaar instromende mbo-studenten**.

Verplichte centrale examens voor niveau 4 mbo vanaf 2013-2014 (met landelijke regels over:

- onderdelen schoolexamens
- slaag-/zakregeling)

Voor centrale examinering van niveau 1 t/m 3 wordt nog een plan opgesteld.

Vanaf 2009 zijn er bij Cito diagnostische toetsen bij de referentieniveaus beschikbaar.

- De invoering van examens is een stapsgewijs proces. Scholen krijgen eerst de kans om 2 jaar ervaring op te doen met de afname van centraal ontwikkelde examens in 2011-2012 en 2012-2013. In 2013-2014 worden scholen verplicht om de centrale examens af te nemen bij leerlingen in het mbo-4.
- Voor de examinering op mbo niveau-1, -2 en -3 wordt in de herfst van 2009 een implementatieplan opgesteld. Daarvoor wordt verkend welke vormen van centrale examinering bij deze doelgroepen passen.
- Toetsen vanaf 2009

Toetsen bij referentieniveaus

- Diagnostisch
- referentieniveaugericht
- Voor elk leerjaar
- VO-MBO
- niet alle niveaus

Toetsen bij referentieniveaus

Waarom toetsen?

De diagnostische toetsen geven inzicht in waar leerlingen staan ten opzichte van de niveaus zoals omschreven door de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen (EGDLL).

Er zijn toetsen bij het tweede en het derde fundamentele niveau zoals omschreven door EGDLL. Daarnaast is er een makkelijkere variant ontwikkeld voor leerlingen waarvan ingeschat wordt dat ze mogelijk het tweede niveau niet halen.

Opdracht OCW

- Nulmeting taal en rekenen
  - Drempelmomenten
  - Rekenen, Taalverzorging, Lezen en Luisteren
- Ontwikkeling diagnostische toetsen
  - 2F en 3F
  - 1F/2F voor leerlingen waarvoor 2F wellicht te hoog gegrepen is

Toetsontwikkeling

- Ontwikkeling toetsen
- Vooronderzoek februari/maart
- Open afnames april/mei 2009
- Standaardbepaling
- Rapportage

Uitwerking

- Toetsen op 3 niveaus
  - 1/2F, 2F en 3F
- Vooronderzoek in februari/maart 2009
  - Afname bij 'representatieve' steekproeven VMBO-4, Havo-5 en einde MBO-opleidingen
  - Controle kwaliteit opgaven
  - IJking aan bestaande vaardigheidsschalen in PO
- Vrije afname in april/mei 2009
  - Met name MBO en onderbouw VO

Uitwerking

- Vier onderdelen
  - Rekenen (2 taken)
  - Taalverzorging (1 taak)
  - Lezen (1 taak)
  - Luisteren (2 halve taken)
- Rekenen
  - Vier subonderdelen: getallen, verhoudingen, meten en meetkunde, verbanden
- Taalverzorging
  - Twee subonderdelen: spelling, grammatica

Grammatica 2F (Voorbeeld)

- Verbuiging van het bijvoeglijk naamwoord
- Opgave

In welke zin zijn de onderstreepte woorden allebei goed geschreven?

A Een oude beekje met hier en daar een simpel bruggetje.

B Een oude beekje met hier en daar een simpele bruggetje.

C Een oud beekje met hier en daar een simpel bruggetje.

D Een oud beekje met hier en daar een simpele bruggetje.

Spelling WW 2F (Voorbeeld)

- Persoonsvormen in de verleden tijd van regelmatige werkwoorden enkel- en meervoud als de stam uitgaat op -d of -t
- Opgave
In welke zin is het onderstreepte woord fout geschreven?
A De OV-chipkaart heeft meer gekost dan de begrote 249 miljoen.
B LeasePlan melde dat er 574.000 lease-auto's rondrijden.
C Word postbezorger!
D Zwemclub Woerden luidt alarmbel.

Uitwerking

- Deelname voor scholen gratis
- Aanmelding via website
- Toetsen downloaden van website
- Scoringservice door Cito

- Leerlingrapportage
  - Met profielanalyse voor rekenen en taalverzorging
- Schoolrapportage
  - Vergelijking met willekeurige steekproef

Datum afname: 04-09

Printdatum: 29-04-2009

Cito-nr:

School:

Plaats:

Naam:

Nummer:

Geslacht:

Klas: h4c

Niveau: HAVO

Geboortedatum:

	aantal opgaven	% score	% verwachte score	behaald niveau	mimumum % voor 3F	profiel
Rekenen	60	68		>=3F	60	zeer opvallend
-getallen	16	100	84			
-verhoudingen	9	100	78			
-meten en meetkun	14	64	67			
-verbanden	21	26	53			
Taalverzorging	49	63		2F	67	niet opvallend
-spelling	28	51	52			
-grammatica	21	73	72			
Lezen	36	72		2F	83	
Luisteren	35	69		2F	74	

zeker weten

Leerlingrapportage bij toets 1/2F

Voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs

Diagnostische toetsen taal en rekenen

Printdatum: 30-10-2009

Datum afname: 10180
 Cito-nr: 100063
 School: Scholengemeenschap De Rivierlanden ABH Havo Mavo Vbo Leroo
 Plaats: LELYSTAD
 Naam: LC Adriaan
 Nummer: 100063
 Geslacht: Vrouw
 Klas: 84F
 Niveau: KB
 Geboortedatum: 03-05-1993

	aantal opgaven	% score	% verwachte score	behaald niveau	minimum % voor 1F	profiel
Rekenen	60	73		2F	57	niet opvallend
-getallen	13	63	78			
-verhoudingen	13	91	78			
-meten en meetkunde	16	68	75			
-verbanden	18	77	68			
Taalverzorging	49	61		1F	59	niet opvallend
-spelling	27	62	70			
-grammatica	22	82	74			
Lezen	40	75		1F	75	
Luisteren	31	3		<1F	61	

zeker weten

Standaardbepaling

- Voorlopige standaardbepaling
  - Resultaten vielen wat tegen
- Inhoudelijke standaardbepaling
  - Rekenen, 2F
- Definitieve standaardbepaling
  - 1F: P25 van M8-LOVS
  - 2F: P50 van KB4
  - 3F: P25 van Havo5
  - 4F: P25 van VWO6

Aantallen afnames

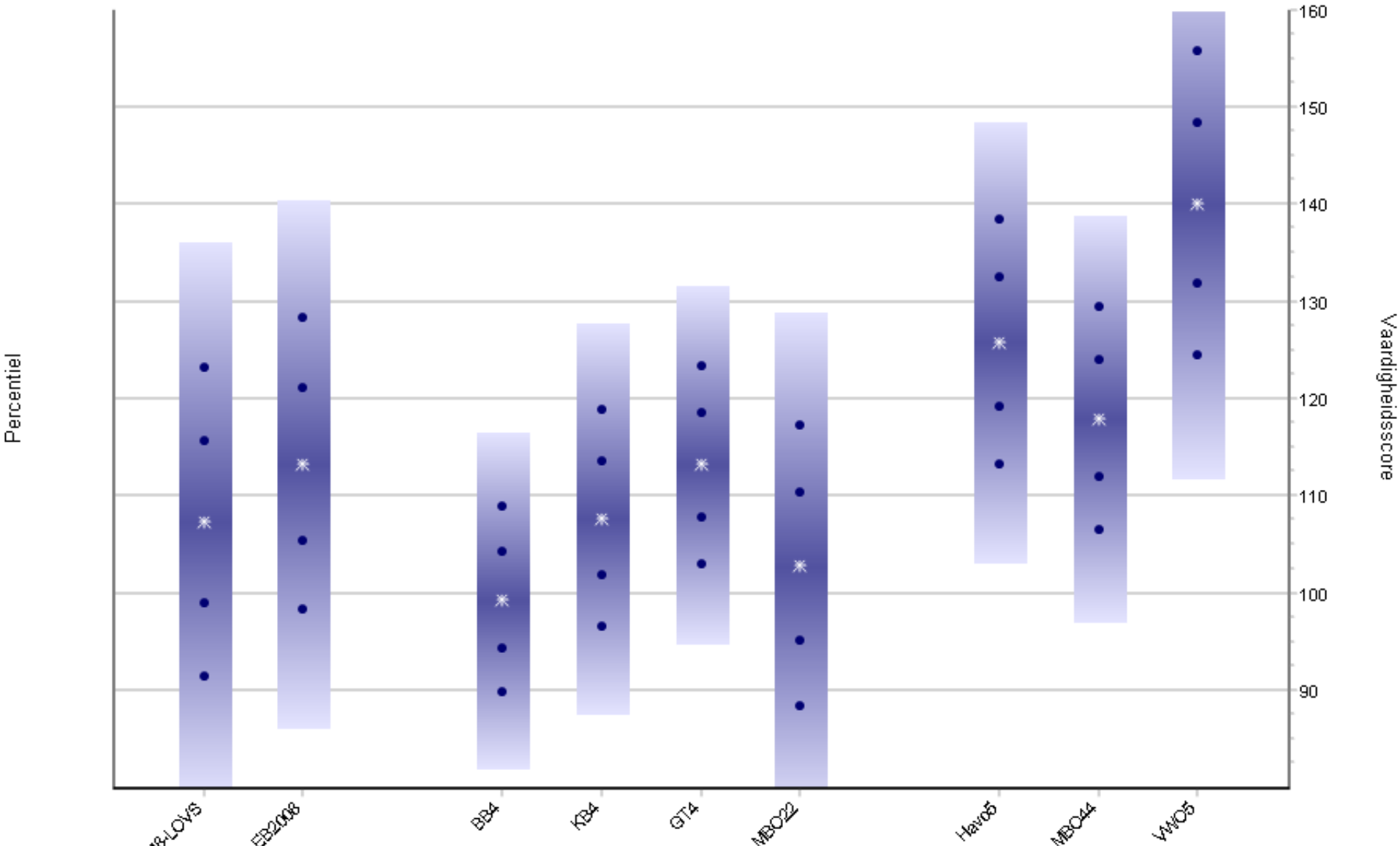
- Ruwe aantallen
  - Vooronderzoek: 10.370
  - Vrije afname: 80.600
- Opgeschoonde data

		totaal	VO	MBO
Vooronderzoek, februari / maart 2009	Rekenen	7.840	6.735	1.105
	Taalverzorging	8.247	7.095	1.152
	Lezen	7.859	6.634	1.225
	Luisteren	7.210	6.192	1.018
		totaal	VO	MBO
Vrije afname, april/mei 2009	Rekenen	49.337	30.945	12.911
	Taalverzorging	53.403	28.194	19.406
	Lezen	51.665	27.163	19.133
	Luisteren	26.999	13.201	10.966

Groepsresultaten Rekenen

Referentieniveaugerichte toetsen Rekenen

Afnames februari/maart 2009 (MBO22 april/mei)

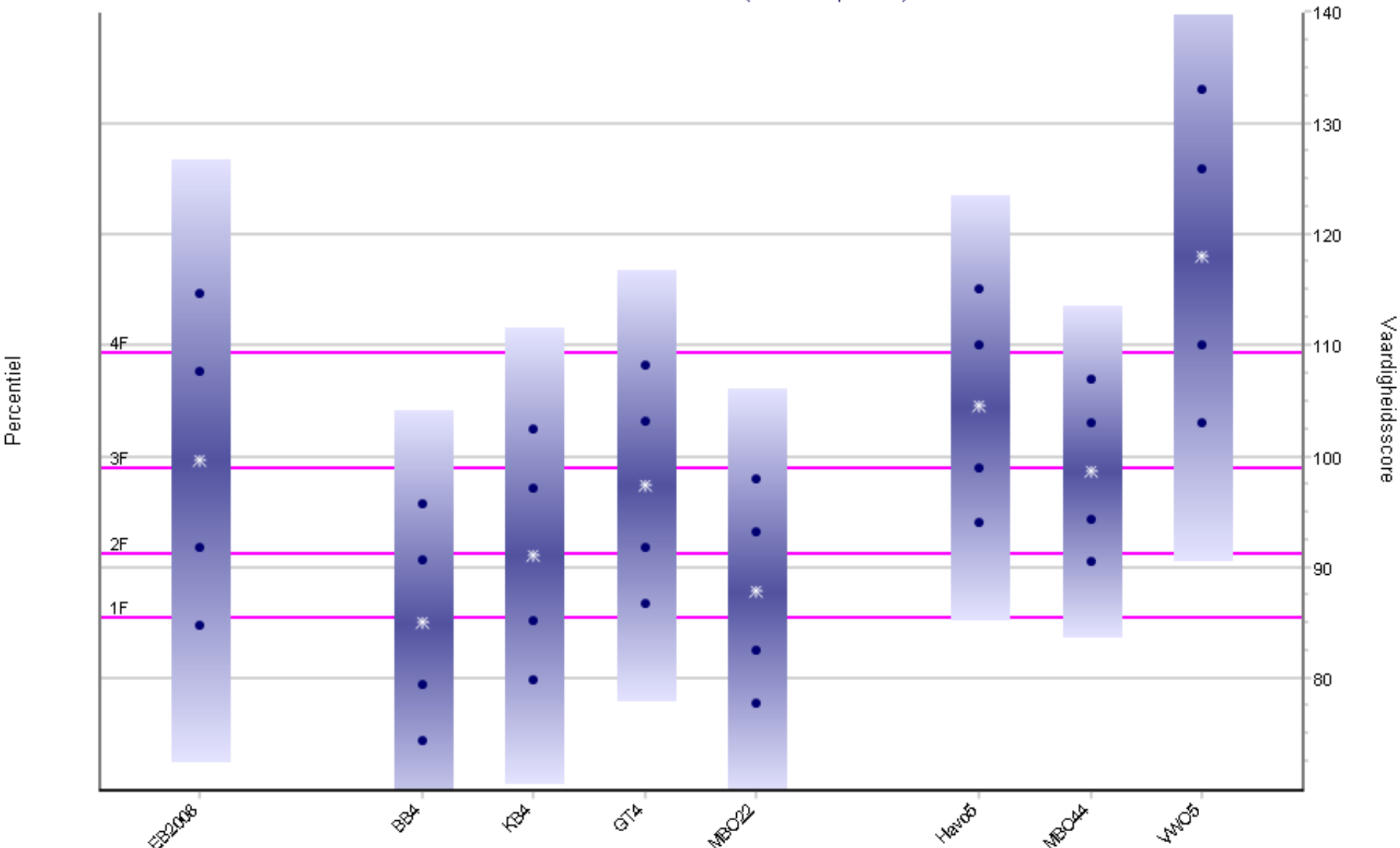

Groepsresultaten Taalverzorging

Referentieniveauserichte toetsen Taalverzorging

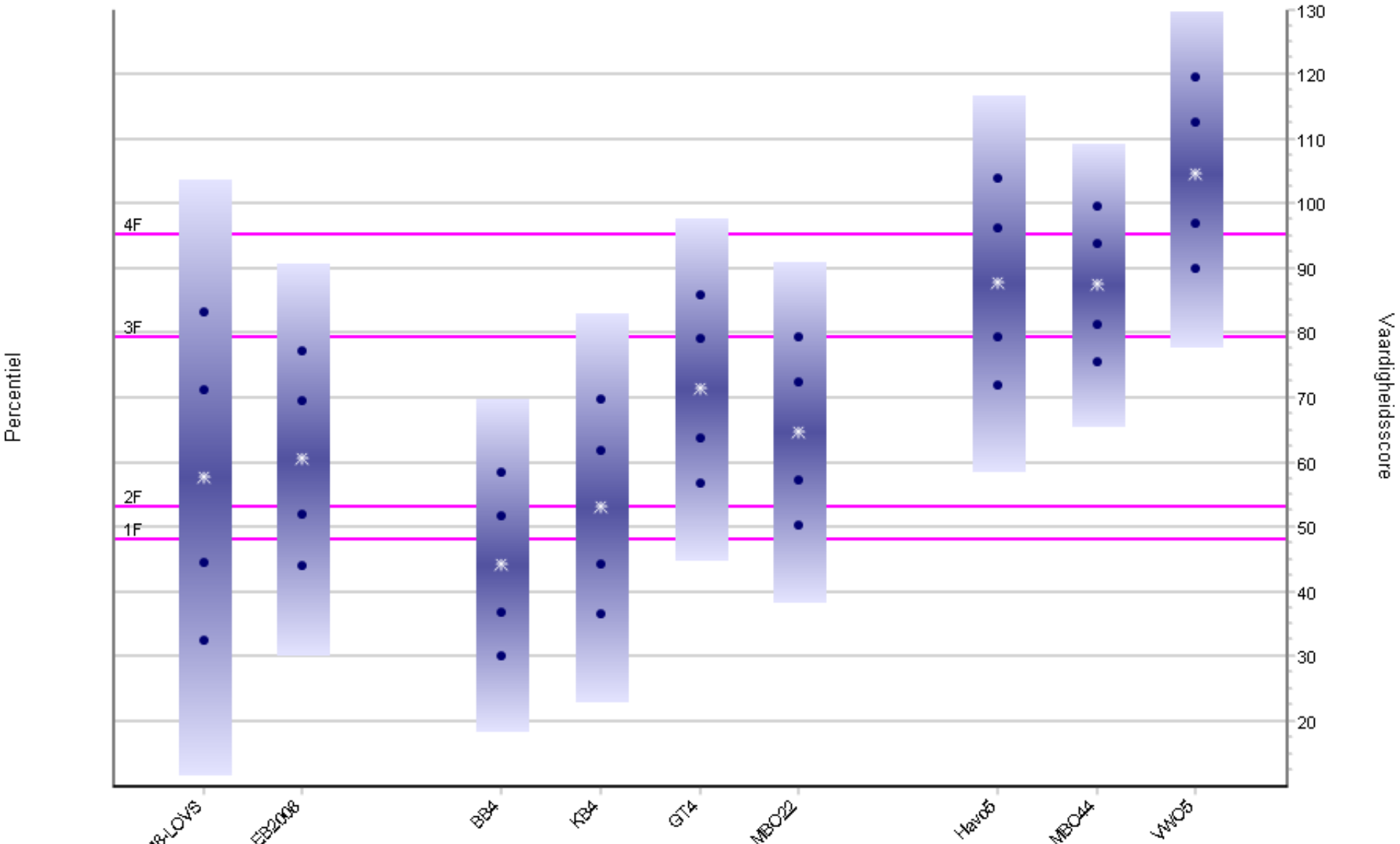
Afnames februari/maart 2009 (MBO22 april/mei)

Groepsresultaten Lezen

Referentieniveauserichte toetsen Lezen

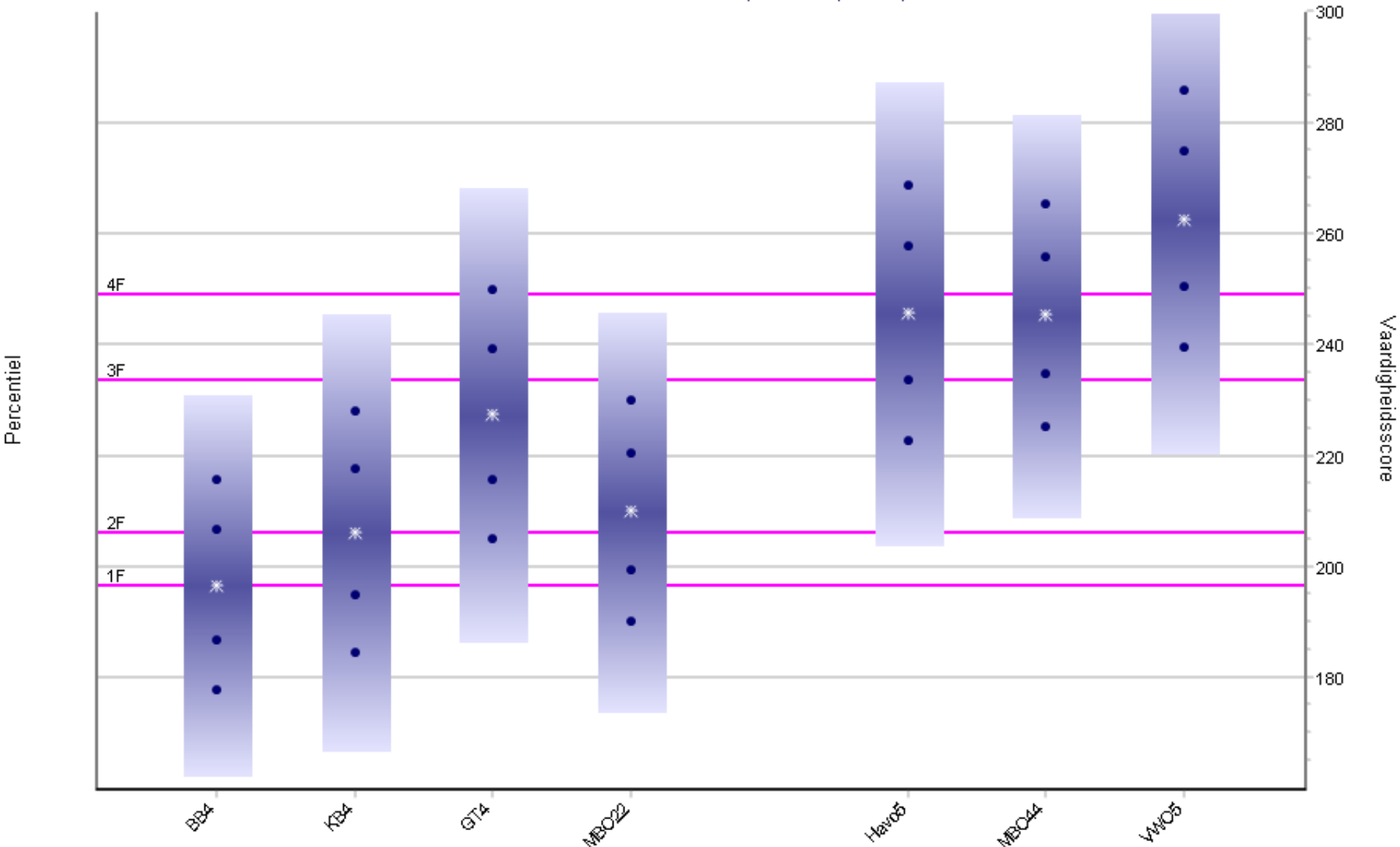
Afnames februari/maart 2009 (MBO22 april/mei)

Groepsresultaten Luisteren

Referentieniveauserichte toetsen Luisteren

Afnames februari/maart 2009 (MBO22 april/mei)

Drempelmoment einde PO

Percentages leerlingen die niveaus behalen		1F	2F	3F
LOVS normering, midden groep 8	Rekenen	75	49	17
	Taalverzorging	-	-	-
	Lezen	75	59	14
	Luisteren	-	-	-
		1F	2F	3F
Eindtoets Basisonderwijs 2008	Rekenen	89	68	30
	Taalverzorging	89	77	53
	Lezen	84	72	7
	Luisteren	-	-	-

Drempelmoment einde VMBO

Percentages leerlingen die niveaus behalen		1F	2F
Basisberoepsgerichte leerweg, leerjaar 4	Rekenen	52	13
	Taalverzorging	48	23
	Lezen	37	21
	Luisteren	50	26
		1F	2F
Kaderberoepsgerichte leerweg, leerjaar 4	Rekenen	84	50
	Taalverzorging	74	50
	Lezen	65	50
	Luisteren	71	50
		1F	2F
Gemengd/theoretische leerweg, leerjaar 4	Rekenen	96	76
	Taalverzorging	92	78
	Lezen	98	95
	Luisteren	96	89

Drempelmoment einde MBO2

Percentages leerlingen die niveaus behalen		1F	2F
Middelbaar beroepsonderwijs, Niveau 2, leerjaar 2	Rekenen	63	33
	Taalverzorging	62	34
	Lezen	82	72
	Luisteren	80	60

Drempelmoment einde Havo/MBO4

Percentages leerlingen die niveaus behalen		2F	3F
Havo leerjaar 5	Rekenen	97	75
	Taalverzorging	95	75
	Lezen	>99	75
	Luisteren	99	75
		2F	3F
Middelbaar beroepsonderwijs, Niveau 4, leerjaar 4	Rekenen	87	44
	Taalverzorging	88	48
	Lezen	>99	81
	Luisteren	99	77

Vaststellen van het niveau

- Inhoudelijke afwegingen
- Haalbaarheid
- Vergelijking tussen niveaus

De commissie geeft aan dat bij rekenen/wiskunde de F en de S niveaus inhoudelijk verschillende stromen zijn

De mediaan in vmbo-kb lijkt een werkbaar 2F niveau:

- Haalbaar en ruimte voor toekomstige groei
- Ruimte voor groei in MBO

Van schaalscore naar niveau?

Voordeel

Uitdagend voor een deel van de leerlingen

Direct transparant resultaat

Nadeel

Verlies aan detail

Niet zinvol voor leerlingen ver boven of onder het niveau

Accountability

(vergelijkbare) voor- en nadelen bij rapportage op school/systeemniveau

Voordelen:

- 1) Uitdagend in sommige leerlingpopulaties
- 2) Mogelijk verbeterde transparantie
  - 75% van de leerlingen op een school haalt 2F
  - Helder bij welke leerlingen het niveau niet is gehaald

Nadelen:

- 1) Gebrek aan detail in de score
- 2) Mogelijk onwenselijk strategisch gedrag
  - Minder aandacht voor leerlingen boven en ver onder het niveau

Aandachtspunten

- Verschil tussen relatief meten en absoluut meten
(normgericht-criteriumgericht)
- Verschil dichotoom-polytoom-continue

Nog te doen:

- Niet getoetste domeinen/onderwerpen:
  - gespreksvaardigheid, spreekvaardigheid, schrijfvaardigheid, woordenschat, leestekens
- IJking van COE's MBO (4, 3, 2, 1) en VAS-mbo

Monitor

- Doelstellingen op leerlingniveau/
schoolniveau / **systemniveau**
- Monitor doorlopende leerlijnen taal en
rekenen (overstijgend)